

دعوی اثبات و نفی نسب در رویه دادگاهها

گروه پژوهشی

انتشارات چراغ دانش

بنیاد بین‌المللی حقوقی سنا

«بنیاد بین‌المللی حقوقی سنا» با تیمی متشکل از مؤلفین، مدرسین، وکلا و کارشناسان مجرب با کارگروه‌های تخصصی در حوزه‌های: املاک و اراضی، سرقفلی، بیمه‌ای، گمرکی، ثبتی، وصول مطالبات، تنظیم قراردادهای، ارث و امور حسبی، امور خانواده و مسائل کیفری آماده ارائه مشاوره و پاسخگویی به پرسش‌های حقوقی هم‌میهنان محترم می‌باشد.

گروه وکلای سنا: ۰۲۱ ۸۸۸۶۵۱۲۸-۸۸۸۶۵۱۲۰

ارتباط مستقیم با دفتر واحد دعاوی: ۸۸۱۴۰۸۰۸

انتشارات چراغ دانش

انتشارات چراغ دانش اعلام می‌دارد طی گزارش‌های دریافتی و پیگیری‌های بازرسی این انتشارات مشخص گردیده است بعضی از اشخاص از اسم و آرم انتشارات چراغ دانش سوءاستفاده نموده یا به مجعول خود را نماینده یا شعبه‌ای از انتشارات چراغ دانش در خیابان انقلاب در تهران و حتی بعضی از استان‌ها و شهرستان‌ها معرفی نموده‌اند که ضمن پیگیری قانونی و برخورد قضائی با این اشخاص خاطی به استحضار همکاران حوزه نشر، چاپ و پخش کتاب می‌رساند که در صورت وجود نمایندگی در شعب در تهران یا شهرستان‌ها این موضوع در سایت رسمی انتشارات اعلام خواهد شد.

تهران، میدان هفت تیر، ورودی مدرس، کوچه مازندرانی، پ ۴، ط ۶، واحد ۱۴

تلفن تماس: ۰۲۱ ۸۸۱۴۰۶۰۲-۳

www.cheraghdanesh.com

چراغ دانش، چراغ راه اندیشه‌هاست.

فهرست کلی

مقدمه	۹
معرفی دعوی اثبات و نفی نسب و نمونه دادخواست	۱۳
دعوی اثبات نسب در آرای دیوان عالی کشور	۲۹
دعوی اثبات نسب در آرای دادگاهها	۱۰۱
دعوی اثبات نسب در نشستهای قضائی	۱۴۷
دعوی اثبات نسب در نظریه‌های مشورتی	۱۶۳
دعوی اثبات نسب در قانون و مقررات	۱۷۱
منابع و مأخذ	۱۹۷

فهرست جزئی

مقدمه	۹
معرفی دعوی اثبات و نفی نسب و نمونه دادخواست	۱۳
معرفی دعوی اثبات و نفی نسب و نمونه دادخواست	۱۵
دعوی نفی و اثبات نسب	۱۵
مبحث اول: ارکان دعوی اثبات نسب	۱۸
مبحث دوم: دعوی نفی نسب	۲۲
نمونه دادخواست نفی نسب و ابطال شناسنامه	۲۷
نمونه دادخواست اثبات نسب	۲۸
دعوی اثبات نسب در آرای دیوان عالی کشور	۲۹
مبحث اول: آرای وحدت رویه دیوان عالی کشور	۳۱
۱. صلاحیت محاکم در اثبات نسب	۳۱
۲. رسیدگی به دعوی نسب در دادگاه صالح	۳۳
۳. سوء استنباط از مواد قانون امور حسبی در رسیدگی به نسب	۳۸
۴. صلاحیت دادگاه مدنی خاص در رسیدگی به دعوی اثبات نسبت مادر و فرزند	۴۳

۵. دعوای اثبات نسب و الزام خواننده به اخذ شناسنامه ۴۸
- مبحث دوم : آرای اصراری دیوان عالی کشور ۵۴
۱. اثبات نسب از طریق DNA ۵۴
- مبحث سوم : آرای شعب دیوان عالی کشور ۸۹
۱. مرجع صالح جهت رسیدگی به دعوای اثبات نسب ۸۹
۲. متوقف بودن دعوای حصر وراثت بر موضوع نسب ۹۲
۳. رعایت صلاحیت نسبی در مطالبه وفا به شرط و عهد ۹۲
۴. دلالت اخذ شناسنامه برای طفل بر نسب ۹۳
- دعوای اثبات نسب در آرای دادگاهها ۱۰۱**
- مبحث اول: آرای دادگاههای بدوی و تجدیدنظر ۱۰۳
۱. طرح دعوای اثبات نسب و الزام ثبت احوال به صدور شناسنامه ۱۰۳
۲. ادعای نفی نسب ۱۰۷
۳. صلاحیت محلی دادگاه در دعوای اصلاح مندرجات شناسنامه و دعوای اثبات نسب ۱۱۰
۴. الزام خواننده به صدور شناسنامه با نظر بر صدور حکم اثبات نسب ۱۱۳
۵. تعارض قاعده فراش و آزمایش DNA ۱۱۵
۶. خواننده در دعوای اثبات نسب ۱۲۴
۷. الزام تجدیدنظر خواننده به صدور شناسنامه و سند سجلی ۱۲۶
۸. الزام اداره ثبت احوال به صدور شناسنامه صدور شناسنامه ۱۲۷
۹. اثبات نسب و نفی ولد برای اصلاح اسم والدین مندرج در شناسنامه ۱۳۰
۱۰. دعوای نفی ولد از مورث ۱۳۲
۱۱. دعوای الزام اداره ثبت احوال به صدور شناسنامه نوزاد متولد از نکاح موقت ۱۳۴
۱۲. ارزش اثباتی آزمایش DNA در دعوای نفی نسب ۱۳۷
۱۲. نفی نسب انحصار وراثت ۱۴۴
- دعوای اثبات نسب در نشستهای قضائی ۱۴۷**
۱. اثبات نسب به وسیله شهادت شهود و یا اقرار ۱۴۹
۲. مرجع تجدیدنظر آرای صادره مربوط به اصل نکاح، طلاق، نسب و حجر ۱۵۰

۳. عدم امکان وکالت کارآموزان وکالت در دعوای اثبات نسب	۱۵۱
۴. تقدیم دادخواست نفی نسب از سوی ورثه	۱۵۲
۵. اثبات نسب با توسل بر اسناد رسمی	۱۵۵
۶. تکلیف پدر به پرداخت نفقه ولدالزناهی که حکم اثبات نسب وی صادر شده	۱۵۷
۷. صدور گواهی حصر وراثت جدید بعد از اعلام وراثت واقعی متوفی	۱۵۸
۸. طرح دعوای نفی نسب فرزندخوانده و اعتراض بر گواهی حصر وراثت	۱۶۰
دعوای اثبات نسب در نظریه‌های مشورتی	۱۶۳
۱. طرح دعوای اثبات نسب از جانب مادر	۱۶۵
۲. طرح دعوای اثبات نسب خواهان با ادعای وارث بودن فرد مجهول‌الوارث یا بلاوارث	۱۶۵
۳. مالی یا غیرمالی بودن دعوای اثبات نسب	۱۶۶
۴. اختلاف در مندرجات شناسنامه و اختلاف در نسب و مرجع صالح به رسیدگی	۱۶۷
۵. رسیدگی به ادعای نفی ولد (اثبات نسب)	۱۶۸
دعوای اثبات نسب در قانون و مقررات	۱۷۱
قانون حمایت خانواده	۱۷۳
فصل اول - دادگاه خانواده	۱۷۳
فصل چهارم - طلاق	۱۸۳
فصل ششم - حقوق وظیفه و مستمری	۱۹۰
منابع و مأخذ	۱۹۷

مقدمه

معمولاً رویه عملی دادگاه‌ها در استنباط از قوانین و مقررات در جهت انطباق با مصادیق واقعی تا حدودی با آنچه در کلاس‌های تئوریک دانشگاه‌ها به دانشجویان حقوق آموزش داده می‌شود متفاوت است البته روند آموزشی و طریق ارائه مطالب در کلاس‌های درسی هم به شکلی است که برای طی مراحل تحصیلی صرف مطالعه و پاسخ به سؤالات به صورت تئوری و بدون تطبیق با مصادیق عملی کفایت می‌کند. به این ترتیب معمولاً چون امکان انجام کار عملی حین تحصیل در دانشگاه برای دانشجویان این رشته وجود ندارد فارغ‌التحصیلان وقتی مشغول به کار می‌شوند با کمبود آگاهی و اطلاعات از رویه قضائی و شیوه استدلال و استنباط عملی دادگاه‌ها مواجه هستند؛ لیکن اهمیت آگاهی از رویه قضائی با اشتغال به کار و فعالیت بر هیچ فارغ‌التحصیل حقوقی پوشیده نیست. بی تردید تنها منبع آموزش عملی و کالت، قضاوت و به‌طور کلی رشته حقوق، قبل از حضور عملی در دادگاه‌ها و جلسات رسیدگی، رویه‌های قضائی می‌باشد؛ به عبارت دیگر، مطالعه تصمیمات، پرسش و پاسخ‌ها و اختلاف‌نظرهای کسانی که هر روز به صورت عملی در حال انطباق قوانین با مصادیق واقعی هستند می‌تواند اطلاعات کاربردی و عملی را در اختیار خوانندگان قرار دهد.

اگرچه فارغ‌التحصیلان حقوق بیش از سایرین به مطالعه رویه قضائی نیازمند هستند؛ اما هیچ قشری از جامعه بزرگ رشته حقوق قضائی بی‌نیاز از مطالعه و تحقیق و تفحص در این حوزه علمی نمی‌باشد؛ زیرا رویه قضائی در واقع محرک رشته حقوق است که دائم در حال تغییر و تحول می‌باشد و غفلت از این حوزه موجب عقب‌ماندگی از علم واقعی حقوق و جامعه حقوقدانان خواهد شد. از این رو ناشران تخصصی این حوزه، هر کدام به طریقی نسبت به جمع‌آوری و انسجام‌بخشی به مطالب و موضوعات راجع به رویه قضائی اقدام

می‌کنند که انتشارات چراغ دانش نیز در همین راستا و برای انجام بخشی از وظایف فرهنگی خود در نظر دارد نسبت به تدوین و جمع‌بندی مطالب رویه قضائی به صورت منظم و منحصربه‌فرد با ویژگی‌های مخصوص برای هر دعوا طی یک کتاب جداگانه به صورت کاربردی و با دسترسی آسان به مطالب هر دعوا اقدام نماید لذا در راستای تأمین این هدف، مجموعه‌ای از کتاب‌ها تحت عنوان کلی «دعوای... در رویه دادگاه‌ها» که شامل موارد زیر است تدوین و تألیف خواهد شد:

۱. آراء وحدت رویه؛

۲. آرای اصراری؛

۳. آراء شعب دیوان عالی کشور؛

۴. آراء دادگاه‌های بدوی و تجدیدنظر؛

۵. نشست‌های قضائی؛

۶. نظریه‌های مشورتی؛

۷. قوانین و مقررات مرتبط با موضوع؛

۸. نمونه دادخواست و معرفی دعوا.

در این مجموعه سعی شده است رویه قضائی کشور در خصوص هر دعوا به صورت منسجم و منظم گردآوری شود تا وکلا، حقوقدانان و قضات محترم در مراجعه به رویه قضائی در کمترین زمان به بهترین وجه مطالب مطلوب خود را یافته و استفاده نمایند. با توجه به تعدد بسیار آراء دادگاه‌ها (دادگاه بدوی و تجدیدنظر) در برخی موارد حداکثر سعی بر آن بوده از موارد متفاوت آراء صادره در موضوع نمونه در قسمت رأی آورده شود و همچنین در سایر موارد؛ مثل آراء وحدت رویه، آراء دیوان عالی کشور، موارد مرتبط به

موضوع ذکر شده است تا با توجه به اهمیت این آراء مورد استفاده خوانندگان و مراجعه‌کنندگان عزیز قرار گیرد.

مختصر ویژگی‌های کتاب:

۱. تدوین و گردآوری منظم و منسجم تمام مطالب مربوط به دعوا؛

۲. تقسیم‌بندی موضوعی برای هر کدام از مطالب؛

۳. ارائه معرفی دعوا و نمونه دادخواست در اول مجموعه؛

۴. ذکر عنوان برای هر مطلب به صورت خلاصه در فهرست؛

۵. دسترسی سهل و آسان به مطلب دلخواه در کمترین زمان.

«گروه پژوهشی» انتشارات مفتخر خواهد شد از تجربیات، آراء و سایر مطالب حقوقی موجود نزد اساتید، وکلا، حقوقدانان و سایر همکاران در راستای مفیدتر شدن مجموعه در چاپ‌های بعدی استفاده نماید. لذا موجب خرسندی خواهد بود که خوانندگان عزیز از هر صنف ضمن ارسال انتقادات و پیشنهادات خود در مورد هر کدام از موضوعات به صورت (کتبی یا از طریق ایمیل یا تلفنی) ما را در پربار کردن مجموعه حاضر یاری فرمایند.

مدیر مسئول انتشارات

یک هزار و سیصد و نود و شش

فصل اول

معرفی دعوی اثبات و نفی نسب
و نمونه دادخواست

معرفه دعوی اثبات ونفے نسب ونمونه دالاخواست

دعوی نفے واثبات نسب

یکی از مهم ترین مباحث مطرح در حقوق خانواده، مفهوم «نسب» است، چرا که وجود یک رابطه نسبی، آثار و تکالیفی را ایجاد می کند: از جمله آن ها موجبات ارث است که در ماده ۸۶۱ ق.م به آن اشاره شده است و هم چنین موضوع الزام به انفاق از سوی اقارب نسبی نسبت به اشخاصی که در وضعیت معیشتی خود دچار مضیقه هستند که در این خصوص نیز مواد ۱۱۹۵ الی ۱۲۰۶ ق.م به تفصیل آن را بیان نموده است. موضوع دیگری که ارتباط مستقیم با نسب دارد، موانع نکاح است، چرا که مطابق ماده ۱۰۴۵ ق.م نکاح با برخی اقارب نسبی ممنوع و باطل می باشد. به این ترتیب اهمیت نفی یا اثبات نسب مشخص می گردد.

در مورد روابط خارج از چارچوب ازدواج، زمانی که طفلی نامشروع متولد می گردد، اصولاً بحث اثبات نسب پیش می آید. ممکن است بعضاً مردان، توانایی و قدرت پذیرش مسئولیت طفل ناشی از این رابطه را نداشته باشند و به دنبال پیدا کردن راه فراری از پذیرش مسئولیت طفل ناشی از این رابطه باشند و این مسایل اهمیت بررسی مصادیقی از دعاوی نسب را روشن می نماید. از طرفی دیگر این دعوا همواره به عنوان ابزاری در جهت احقاق حقوق طفل بوده است و قانون گذار بدین طریق از اطفال حمایت نموده است تا با طرح دعوی اثبات نسب، از آثار حقوقی آن بهره

مند شود که خوشبختانه پیشرفت علم به این مسئله کمک شایانی نموده و امروزه یکی از رایج‌ترین راه‌های اثبات رابطه نسبی، آزمایش ژنتیک است. اماره فراش نیز یکی از راه‌های رایج اثبات نسب است که در بحث ادله به آن خواهیم پرداخت.

نسب در لغت به معنای پیوند خویشاوندی، به ویژه پیوند پدری و نیاکان پدری است.^۱ در فوائد الاصول در مورد نسب نوشته‌اند: «أن النسبة عبارة عن العلقه و الربط الحاصل من قیام احدی المقولات التسع بموضوعاتها»^۲ در اصطلاح حقوقی نیز عبارتست از: «رابطه خویشاوندی بین دو نفر که یکی از نسل دیگری یا هر دو از نسل دیگری یا هر دو از نسل شخص ثالثی باشند و به تعبیر دیگر نسب علاقه‌ای است بین دو نفر که به سبب تولد یکی از آن‌ها از دیگری یا تولدشان از شخص ثالثی حادث می‌شود.»^۳ نسب به معنای خاص را نیز رابطه پدرفرزندی یا مادرفرزندی و به دیگر سخن، رابطه طبیعی و خونی میان دو نفر است که یکی به طور مستقیم (بدون واسطه) از صلب یا بطن دیگری به دنیا آمده است.^۴

۱. احمد بن علی قلقشندی، *نهاية الارب في معرفة انساب العرب*، بیروت ۱۹۸۴/۱۴۰۵ و نیز علی بن ابراهیم

قمی، *تفسیر القمی*، بیروت ۱۹۹۱/۱۴۱۲.

۲. محمد حسین نائینی، *فوائد الاصول*، ج ۱ و ۲، ص ۳۹.

۳. محمد پروچردی عبدی، *کلیات حقوق اسلامی*، چاپ دوم، تهران، ۱۳۳۹، ص ۲۸۰.

۴. سیدحسین صفایی و اسدالله امامی، *مختصر حقوق خانواده*، تهران، میزان، ۱۳۸۸، ص ۲۸۷.